

Offentlighet mot personlig integritet under pandemin

Jakob Amnér och Nora Fazel*

Både journalister och kommunikatörer upplever att det finns kunskapsbrister om offentlighetsfrågor hos den andra parten. Samtidigt är coronapandemin en ny och svår situation med tydlig konflikt mellan integritets- och offentlighetsintresset. Hur hanterade kommuner och journalister detta under 2020?

I vår kandidatuppsats undersöker vi den komplexitet som kan finnas omkring offentlighetsprincipen och hur det kan bli ännu svårare i en krissituation. I studien har vi kunnat se att å ena sidan uppger flera kommunikatörer att det varit en viktig prioritering för kommunerna att skydda medborgarnas personliga integritet. Ett par av de kommunikatörer vi intervjuat berättar om hur journalistiken varit hänsynslös eller att det saknas en förståelse för att det i små kommuner går att lista ut vilka enskilda individer är, baserat på hur många smittade det finns på ett äldreboende.

* Jakob Amnér och Nora Fazel studerar Journalistik med samhällsstudier på Södertörns högskola.

Journalister har å andra sidan velat granska kommunerna då de anser att medborgarna har rätt att veta vad som försiggår i verksamheten. Flera journalister har velat uppmärksamma samhällets misslyckande med att skydda människor på äldreboenden. För att granskningen ska vara möjlig säger journalisterna att de behöver uppgifterna från kommunerna. I flera fall har granskning av äldreomsorgen varit svår och medier har istället valt att granska kommunernas hantering av journalisternas begäran om att få ta del av allmänna handlingar.

Vi ville bevaka hur de äldre drabbats av pandemin, men granskningen ändrade fokus i samband med att det stod klart att flera kommuner samt regionen mörkat uppgifter. Vi har fått göra en längre granskning av något vi inte hade tänkt skulle vara utformat så från början. (Journalist)

Resultaten i uppsatsen bygger på intervjuer med sju journalister som arbetar inom lokalmedia och nio kommunikatörer från små och medelstora kommuner i landet. Syftet med uppsatsen har varit att undersöka om, och i så fall hur, relationen och journalistiken påverkas under pandemin. Särskilt fokus riktades mot kommunernas hantering av journalisters förfrågningar om att få ta del av allmänna handlingar.

Studien visar att det finns en förväntan och en strävan från både kommunikatörer och journalister att leva upp till normalläget i relationen. Båda parter upplever att deras respektive arbete i förhållande till varandra fungerat bra i den inledande fasen av pandemin, när medierna mest förmedlade vidare myndigheternas

information. Däremot upplever journalisterna, och några av kommunikatörerna, att arbetet fungerat mindre bra när journalistiken intagit en mer granskande hållning. Flera journalister berättar att de upplever att kommunerna inte har varit tillräckligt transparenta, vilket de säger har påverkat informationsspridning och granskning av kommunerna.

En annan aspekt av relationen är att både journalisterna och kommunikatörerna upplever att det finns en kunskapsbrist hos den andra parten om offentlighetsprincipen. Samtidigt som flera journalister uttrycker att det mycket väl kan vara så att kunskaperna inom yrkeskåren är låga, säger några att de inte ska behöva vara experter på offentlighetsprincipen. De hänvisar då till kommunernas servicekrav gentemot allmänheten. När det gäller kommunerna upplever de flesta av kommunikatörerna att kunskaperna generellt är goda. Däremot uttrycker flera att kunskaperna inom organisationen kan skilja sig åt, att lagstiftningen är svårbedömd och flera av kommunikatörerna som arbetar i mindre kommuner hänvisar till att de saknar en jurist som kan bistå i bedömningen.

För att bland annat jämna ut kunskapsnivåer och förbättra informationsspridning till medborgarna berättar kommunikatörerna att deras kommuner samverkar med andra närliggande kommuner. De säger att det alltid finns en samverkan, att det är något som borde vara okontroversiellt och att det blivit särskilt viktigt under pandemin. Samtidigt poängterar de att varje kommun fattar självständiga beslut om utlämnandet av handlingar.

Länk till uppsatsen:

<http://sh.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1524706&dswid=4257>